

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง "รูปแบบครอบครัวไทยของสังคมสมัยใหม่ : แนวโน้มในอนาคต" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบครอบครัวไทย ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการดำเนินกิจการต่าง ๆ ภายในครอบครัว และศึกษาแนวทางรูปแบบครอบครัวไทยของสังคมสมัยใหม่ที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับสถานการณ์สังคมไทยภายใต้กระแสความเปลี่ยนแปลง

ข้อมูลการศึกษาครั้งนี้ได้จากเอกสารต่าง ๆ จากแบบสอบถามอาจารย์สตรีและสตรีรับจ้างที่อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการและการสัมภาษณ์นักสังคมสงเคราะห์ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับด้านครอบครัวของโรงพยาบาลและหน่วยงานที่ให้บริการทางสังคมที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดสมุทรปราการ

ผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้พบว่า รูปแบบครอบครัวไทยระยะ 50 ปีที่ผ่านมาจนปัจจุบันตลอดจนสภาพแวดล้อมภายในครอบครัวได้เปลี่ยนแปลงไปจากลักษณะครอบครัวขยายไปสู่รูปแบบครอบครัวที่หลากหลาย สังคมปัจจุบันสตรีมีบทบาทมากขึ้นทั้งการประกอบอาชีพ หน้าที่การงาน การศึกษา การจัดการภายในครัวเรือน เป็นต้น ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันครอบครัวกับศาสนาและวัฒนธรรมและระหว่างสมาชิกในครอบครัวคลายความเหนียวแน่นและอ่อนตัวลง

บทบาทหน้าที่ของครอบครัว พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม พ่อแม่มีเวลาให้แก่ลูกน้อยลง เนื่องจากเงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ พ่อแม่ส่วนใหญ่ทำงานนอกบ้านเพื่อหารายได้มาเกื้อหนุนครอบครัว อย่างไรก็ตามครอบครัวได้มีการปรับตัวเพื่อให้สามารถรองรับบทบาทหน้าที่ของครอบครัวอยู่ได้เสมอ นอกจากนี้วิธีการอบรมเลี้ยงดูลูก การถ่ายทอดค่านิยมของครอบครัวไทยแบบดั้งเดิมได้เปลี่ยนแปลงไปด้วย

ผลการศึกษายังพบว่า ปัญหาต่าง ๆ ของครอบครัว เช่น ปัญหาความสัมพันธ์ของคู่สมรส การหย่าร้าง ทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับในสมัยต่อ ๆ มา

ผลการศึกษาจากแบบสอบถามอาจารย์สตรีและสตรีรับจ้างที่อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าขนาดของครอบครัวในจังหวัดสมุทรปราการเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขนาดใหญ่มาเป็นครอบครัวขนาดเล็ก เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ-สังคมที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมค่อนข้างมาก นอกจากนั้นครอบครัวยังควรต้องปรับปรุงการอบรมเลี้ยงดูบุตร เช่น สอนลูกให้รู้จักช่วยเหลือตนเอง ซื่อสัตย์

และจะมีครอบครัวนอกระบบคือ ครอบครัวคนโสด หรือคนหย่าร้างแยกมาอยู่ตามลำพัง ส่วนปัญหาคู่สมรสในอนาคตที่น่าจะพบมาก คือ ปัญหาความสัมพันธ์ของสามี-ภรรยา ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสมาชิกอื่น ๆ ในครอบครัวโดยเฉพาะลูก

ผลการสัมภาษณ์นักสังคมสงเคราะห์ พบว่าครอบครัวไทยในปัจจุบันประสบปัญหาความสัมพันธ์ทั่วไปของสามีภรรยา เช่น ความคิดเห็นไม่ตรงกัน ไม่มีเวลาให้แกกัน นอกจากนั้นจะพบปัญหาสามีนอกใจ ไม่รับผิดชอบครอบครัว คู่สมรสติดยาเสพติดและต้องโทษ ปัญหาสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว ปัญหาการเงิน ปัญหาหนี้สิน หลานต้องเลี้ยงดูและส่งเสริมให้เรียนหนังสือ เป็นต้น

นักสังคมสงเคราะห์ ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบครอบครัวไทยในอนาคตที่เหมาะสมกับสถานการณ์ว่า ครอบครัวควรมีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวรู้จักจัดแบ่งเวลาให้แกกัน พ่อแม่อาจรวมถึงญาติผู้ใหญ่ในบ้านร่วมมือกันอบรมเลี้ยงดูลูกหลาน รวมทั้งยังช่วยกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในครอบครัว อย่างไรก็ตาม ยังต้องการสังคมไทยมีครอบครัวขนาดใหญ่ที่ผู้ใหญ่ควรให้รูปแบบที่ดีและเด็กสามารถเรียนรู้สิ่งที่ดีจากผู้ใหญ่

ข้อคิดเห็นของผู้วิจัย

ขนาดของครอบครัวจำเป็นต้องเล็กลง ซึ่งเป็นผลของการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่การที่สถาบันครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีพอกับสถาบันทางสังคมอื่น ๆ เช่น สถาบันทางการศึกษา สถาบันทางด้านศาสนาและวัฒนธรรม ควรเป็นเรื่องต้องหาทางฟื้นฟูความสัมพันธ์ที่ดีให้กลับคืนมา นอกจากนั้นควรกระตุ้นสื่อมวลชนและหน่วยงานต่างๆ ควรร่วมมือกันสร้างค่านิยมที่ดีและรณรงค์การฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของครอบครัว ในส่วนของรัฐบาลควรจริงจังกับนโยบายส่งเสริมความมั่นคงให้เกิดแก่สถาบันครอบครัวเพื่อสมาชิกในครอบครัวจะได้มีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ และเป็นสมาชิกที่ดีของประเทศชาติสืบไป